

Latvijas lauku un reģionālās attīstības procesi un iespējas zināšanu ekonomikas kontekstā

Ziņojums par ES dokumentiem un Latvijas
oficiālajiem dokumentiem

Ziņojuma autori D.Štefenberga, K.Krēsliņš,
U.Plūmīte

Ziņojuma informatīvā bāze

- ES normatīvie akti un regulas
- Latvijas normatīvie akti
- ES un Latvijas politikas plānošanas dokumenti;

Nozīmīgākie aspekti

- Inovācijas
- Konkurētspēja un uz zināšanām balstīta ekonomika
- Reģionālā un valsts attīstība
- Sabalansēts un ilgtspējīgs attīstības modelis

Inovācija

- Innovation Union Scoreboard (līderi, sekotāji, viduvēji inovatori un vāji inovatori)- inovāciju sniegums 3 galvenos virzienos:
 - > Ārējie faktori: 3 dimensijas: cilvēkresursi, atvērtas, izcilas un pievilcīgas pētniecības sistēmas, finanšu pieejamība un atbalsts
 - > Uzņēmumu aktivitāte :uzņēmumu investīcijas, saites un uzņēmējdarbība un intelektuālais īpašums;
 - > Uzņēmumu inovāciju efektivitāte: inovatori un ekonomiskais efekts
- Galvenās stiprās puses inovāciju līderu valstu vidū (Zviedrija, Vācija, Dānija, Somija): uzņēmējdarbības efektivitāte un augstākās izglītības sektors
- Latvija – vājo inovatoru vidū starp Bulgāriju, Poliju un Rumāniju

Reģionālā un valsts attīstība

- Valsts attīstību nodrošina līdzsvarota visas tās teritorijas un reģionu attīstība.
- OECD – reģionālā attīstība
- Politikas plānošanas dokumenti:
 - > Eiropas līmenis –
 - Viedās specializācijas stratēģija;
 - Eiropa 2020,
 - > Valsts līmenis:
 - NAP 2014.-2020.; Latvija 2030, ES struktūrfondu politika
 - Zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju attīstības pamatnostādnes;
 - Industriālās politikas pamatnostādnes
 - Reģionālās attīstības pamatnostādnes
 - > Reģionu līmenis – reģionu attīstība stratēģijas un rīcības plāni

Eiropas līmenis - normatīvie dokumenti

- Regulas- vispārīgās regulas, īpašās regulas par ERAF, ESF, KF
 - › 3 reģionālas politikas mērķi: konverģence, reģionālā konkurētspēja un nodarbinātība, Eiropas teritoriālā sadarbība un teritoriāli specifiskie modeļi
- Direktīvas
- Lēmumi

Eiropa 2020

- ◎ Eiropas izaugsmes stratēģija.
- ◎ Prioritātes:
 - > gudra izaugsme (efektīvas investīcijas pētniecībā, attīstībā un inovācijās)
 - > ilgtspējīga izaugsme (veicina efektīvāku resursu izmantošanu, zaļākas un konkurētspējīgas ekonomikas attīstību)
 - > iekļaujoša izaugsme (sekmē augstu nodarbinātības līmeni, kā arī sociālo un teritoriālo kohēziju)

Eiropas Viedās specializācijas stratēģija

- Viedās specializācijas stratēģija – identificē stratēģisko atslēgas industriju katrā reģionā un fokusē pētniecības, inovāciju un investīciju resursus uz šo stratēģiju
- Efektīvāks publisko investīciju ieguldījums pētniecībā
- Mērķis – atbalstīt reģionālās inovācijas, lai sasniegtu ekonomisko izaugsmi un labklājību, nodrošinot reģionu koncentrēšanos uz to stiprajām pusēm

Stratēģija Latvija 2030

- Rīcības virzieni inovatīvas un ekoefektīvas ekonomikas izveidē
- 3 aspekti:
 - sasniedzamība (transporta infrastruktūra, komunikāciju tīkli)
 - Apdzīvojums (attīstības centru izaugsme, pilsētu un lauku mijiedarbība, attīstības centru funkcionālais tīkls)
 - Nacionālo interešu telpas (lauku attīstības telpas, Baltijas jūras piekraste, Rīgas metropoles areāls, austrumu pierobeža)

Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.

○ Mērķi:

- › Tautas saimniecības izaugsme
- › Cilvēka drošumspēja
- › Izaugsmi atbalstošas teritorijas: ekonomiskās aktivitātes veicināšana reģionos – teritoriju potenciāla izmantošana
 - Uzsvērtā līdzsvarotas policentriskas pieejas attīstība

Zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju pamatnostādnes 2014.-2020.

Mērķis: veidot Latvijas zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju nozari par globāli konkurētspējīgu un Latvijas tautsaimniecības un sabiedrības attīstības vajadzības nodrošinošu nozari.

○ Apakšmērķi:

- › līdz 2020. gadam P&A nodarbinātie līdz 7000
- › Palielināt augsto un vidējo tehnoloģiju īpatsvaru;
- › Latvijas zinātnes starptautisko konkurētspēja, (ZI skaita samazināšana, raksti DB līdz 1500; izgudrojumu skaita līdz 50 intelektuālā īpašuma vienībām gadā);
- › Modernizēt un integrēt pētniecības un izglītības sektoru,
- › efektīvākas zināšanu un tehnoloģiju pārneses vidi veidošana
- › 2020.gadā vismaz 48% no kopējiem P&A ieguldījumiem veic uzņēmējdarbības sektors;
- › Optimizēt zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju jomas pārvaldību, nodrošinot efektīvu koordināciju un P&A investīciju pieaugumu;
- › Veidot pieprasījumu pēc zinātnes un inovācijām, informējot sabiedrību par zinātnes sasniegumiem un popularizējot inovatīvu darbību un tehnoloģiju attīstību.

Industriālās politikas pamatnostādnes 2014.-2020.

- Problēmas:
 - > Augstas kvalifikācijas speciālistu novecošanās
 - > Darbspēka kvalifikācijas neatbilstība darba tirgus pieprasījumam
 - > Zems izglītības līmenis
- Latvijas uzņēmumu priekšrocības: cena, kvalitāte, nišas produkti, ražošanas jaudas un elastība, pasūtījuma piegāde laikā, augstas kvalifikācijas speciālisti
- Iespējas – eksporta pieaugums un uzņēmējdarbības attīstības politikas izstrāde un realizācija, kas vērsta uz eksportējošiem uzņēmumiem un to konkurētspējas nodrošināšanu

Reģionālās attīstības likums

- Pamatprincipi:
 - › Koncentrācijas princips
 - › Programmēšanas princips
 - › Partnerības princips
 - › Papildinātības princips

Reģionālas politikas pamatnostādnes 2013.-2019.

- Reģionālo atšķirību mazināšana teritoriālajā attīstībā (2007.-2013). Latvijā joprojām saglabājas izteiktāka nevienlīdzība reģionu attīstībā
- Izmaiņas:
 - > Balstīšanās uz neizmantoto potenciālu plānošanas pieejā un ģeogrāfiskajā orientācijā
 - > Mērķteritorija: iepriekš politiskie, administratīvie reģioni, šobrīd ekonomiskie/ funkcionālie reģioni
 - > Instrumenti: no subsīdijām uz vietējo resursu aktivizēšanu un nostiprināšanu

Secinājumi un tendences

- Zināšanas, pētniecība un inovācijas – Eiropas stratēģiju stūrakmeņi. Eiropai jākļūst zaļākai, vairāk resursu efektīvai un konkurētspējīgākai
- Reģionālā politika – ilgtspējīgas attīstības modelis
- Reģiona teorētiskais ietvars – funkcionējoša vienība specifiskā laikā. Kas ir kritēriji reģiona definīcijai?
- Izmaiņas reģionālās politikas virzībā Eiropā - konkurētspējīgās priekšrocības noteikšana katram reģionam
- Uzņēmumu konkurētspēja veicina reģiona konkurētspēju un valsts attīstību kopumā. Nozīmīgākie šķēršļi uzņēmējdarbībai – nodokļu politika, tās nepārtrauktās izmaiņas, kā arī finanšu līdzekļu nepietiekamība, birokrātiskās procedūras ES finansējuma piesaistē;

Tendences un diskusija

- Pētniecības un attīstības rādītāji no IKP pēc pasaules valstu prakses ir nozīmīgākie, kas raksturo inovāciju sniegumu. Mērķis 2020.g. Latvijai: 1.5% no IKP, Vai sasniedzams? 2012.-0.7%., 2010.-0.6% 2008.-0.61%, 2006.-0.7%, 2004.-0.42% Vai vienīgie indikatori? Kā noteikt nozīmīgākos?
- EK uzsver reģionu un lielo pilsētu lomu kā inovāciju mājvietām un ideju ģenerēšanai (kompetences centri, tehnoloģiju parki, zināšanu centri)
- Kas ir būtiskākais priekšnoteikums ilgtspējīgai attīstībai
- Reģionālā inovāciju sistēma pamato ciešu mijiedarbības procesu starp valsts institūcijām, universitātēm un uzņēmējiem vienota mērķa sasniegšanai
- Policentriska attīstība – valsts stratēģija?

Paldies par uzmanību!